

Öka blomrikedomen med hjälp av ettåriga växter

Vi behöver vilda pollinatörer som fjärilar, humlor och vildbin för att vi ska kunna odla mat och för att kunna bevara annan biologisk mångfald. Idag är de hotade och behöver vår hjälp. De vilda pollinatörerna använder nektar och pollen från blommande växter som föda, både till larver och som vuxna insekter. Mångfalden av växter är viktig, för ju fler olika växter det finns desto fler olika insekter kan nyttja dem.

Alla kan göra något för att öka mängden blommor i landskapet och på så vis förbättra förutsättningarna för vilda pollinatörer. Här nedan följer tips på hur du i olika miljöer kan gynna vilda pollinatörer med hjälp av ettåriga växter.

Ettåriga växter kan i regel inte övervintra i Sverige. Ibland fröar de av sig och återkommer från år till år, men ofta behöver nya frön sås varje år. Ettåriga växter som används i rabatter och trädgårdar kallas därför sommarblommor. De har en rik blomning och många sorter gynnar vilda pollinatörer. Att använda sig av sommarblommor är ett förhållandevis enkelt sätt att skapa en stor blomning under sommaren och långt in på hösten.

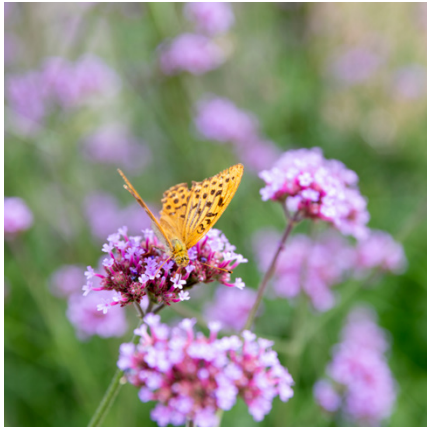
För åkermark och andra större ytor finns olika fröblandningar som kan sås med maskin och som går att köpa i stora mängder.

*Blåklint, vallmo, ringblomma och gurkört, sommarblommor som glädjer både människor och vilda pollinatörer.
Fotograf: Stefan Ortenblad, Johnér*

ETTÅRIGA VÄXTER

DECEMBER 2022

Verbenor är populära nektarväxter för fjärilar och andra pollinatörer.
Fotograf: Stefan Ortenblad, Johnér

Vallmo och blåklint var tidigare vanliga åkerogräs, de återfinns numer i obesprutade åkrar.
Fotograf: Jörgen Schwartzkopf, Johnér

Bra att tänka på när du använder sommarblommor i trädgård och planteringar:

- Sommarblommor passar bra på platser där **jorden är näringsrik**, som i rabatten eller i kanten av trädgårdslandet.
- Exempel på **sommarblommor som gynnar vilda pollinatörer** är blåklint, ringblomma, kornvallmo, rågvallmo, gullkrage, blomstermorot och sömntuta. Det finns också färdiga fröblandningar med växter som gynnar till exempel bin eller fjärilar.
- Vill man hellre ha **enstaka plantor** som ökar blomningen i rabatter passar till exempel rosenskära, solros, lejongap, blomstertobak, jätteverbena, sommarrudbeckia och olika malvor.
- **Många grönsaker och kryddor kräver insektpollinering** och gynnar samtidigt vilda pollinatörer. Exempel är olika sorters bönor och ärter, bovete, dill, kummin och koriander.
- Ettåringa växter går bra att **kombinera med ängsväxter** när man ska anlägga en äng för att få en blomning redan första sommaren medan ängsväxterna etablerar sig.

Bra att tänka på när du använder ettåringa växter på åkermark och andra stora ytor:

- **Utsäde med namn som bifoder, bidragande etc** består av en blandning av ettåringa växter. Blandningarna gynnar pollinatörer som kan nyttja olika sorters växter och som behöver mycket nektar och pollen. Exempel på växter i bifoderblandningar är honungsört/facelia, oljerättika, blodklöver, doftklöver, gurkört/snokört och senap. (I utsäde för fleråriga blomsterremsor i åkermarken ingår till exempel olika klöverarter som vit- och rödklöver, käringtand och gul sötväppling.)
- Gröngödslingsväxter är ettåringa växter som ofta är kvävefixerande. Efter blomningen myllas de ner och berikar jorden på näring. Exempel på **gröngödslingsväxter som också gynnar vilda pollinatörer** är blodklöver, perserklöver, blålusern, luddvicker och fodervicker. Även baljväxter som ärter och bönor kan användas som gröngödslingsväxter.
- I åkrar som inte besprutas mot ogräs finns det en rad **ettåringa åkerogräs** med både nektar och pollen som gynnar vilda pollinatörer, exempelvis baldersbrå, blåklint och vild riddarsporre.

Exempel på ett- och tvååriga växter som gynnar vilda pollinatörer.

Växterna har valts ut för att de är rika på pollen och nektar och inte har någon känd risk för att bli invasiva.

Växtnamn	Latinskt namn	Blomningstid
Blomstermorot	<i>Daucus carota</i>	juni-sept
Blomstertobak	<i>Nicotiana glauca</i>	juni-sept
Blomsterlin	<i>Linum catharticum</i>	juli-sept
Blå snokört	<i>Echium plantagineum</i>	juli-okt
Blåklint	<i>Centaurea cyanus</i>	juni-sept
Bondböna	<i>Vicia faba</i>	maj-aug
Bovete	<i>Fagopyrum esculentum</i>	juli-aug
Dill	<i>Anethum graveolens</i>	juli-aug
Doft/perser klöver	<i>Trifolium resupinatum</i>	juni-sept
Grekvädd	<i>Knautia macedonica</i>	juli-sept
Gullkrage	<i>Glebionis segetum</i>	juni-aug
Gurkört	<i>Borago officinalis</i>	juni-sept
Heliotrop	<i>Heliotropium arborescens</i>	juni-okt
Honungsfacelia	<i>Phacelia tanacetifolia</i>	juni-sept
Jungfrun i det gröna	<i>Nigella damascena</i>	juli-sept
Jätteverbena	<i>Verbena bonariensis</i>	juni-sept
Klätt	<i>Agrostemma githago</i>	juni-sept
Koriander	<i>Coriandrum sativum</i>	juni-sept
Kornvallmo	<i>Papaver rhoeas</i>	juli-sept
Kummin	<i>Carum carvi</i>	juni-aug
Lejongap	<i>Antirrhinum majus</i>	juli-okt
Lin	<i>Linum usitatissimum</i>	juli-aug
Lusern olika sorter	<i>Medicago ssp.</i>	juli-sept
Malvor olika sorter	<i>Malva ssp.</i>	juli-sept
Morot	<i>Daucus carota</i>	juni-sept
Praktvädd	<i>Scabiosa atropurpurea</i>	juli-sept
Raps	<i>Brassica napus</i>	maj-juli
Ringblomma	<i>Calendula officinalis</i>	juni-sept
Rosenböna	<i>Phaseolus coccineus</i>	juli-sept
Rosenskära	<i>Cosmos bipinnatus</i>	juli-okt
Rybs	<i>Brassica rapa</i>	juni-aug
Rågvallmo	<i>Papaver dubium</i>	juni-aug
Rödplister	<i>Lamium purpureum</i>	april-okt
Solros	<i>Helianthus annuus</i>	juli-okt
Sommarrudbeckia	<i>Rudbeckia hirta</i>	juni-sept
Sömmtuta	<i>Eschscholzia californica</i>	juni-sept
Vitsenap	<i>Sinapsis alba</i>	juni-sept
Åkerkulla	<i>Anthemis arvensis</i>	juni-sept

Blomningstiderna är ungefärliga och varierar beroende på var i landet du befinner dig.

Invasiva växtarter är ett hot mot vilda pollinatörer

En invasiv växt har förmågan att sprida sig ut i naturen och påverka inhemska växter och djur negativt. Vilda pollinatörers möjlighet att hitta mat påverkas i hög grad när inhemska växter konkurreras ut. Jättebalsamin är ett exempel på invasiv ettårig växt som lätt sprider sig med frön.

De allra flesta invasiva växtarterna har kommit till Sverige som trädgårdsväxter och sedan spridit sig vidare ut i naturen. Med en ökad kunskap om invasiva arter kan du skydda våra vilda pollinatörer:

- Kontrollera så att de växter du har eller planterar i din trädgård inte är förbjudna enligt lagstiftning.
- Använd i första hand fröer och plantor från Sverige. Importerade fröer kan vara, eller innehålla, invasiva främmande arter. De kan också vara dåligt anpassade för svenska förhållanden.
- Släng aldrig trädgårdsavfall i naturen.

Läs mer om vilka växter som är invasiva och rekommenderad bekämpning på www.naturvardsverket.se/ammesomraden/invasiva-frammande-arter/

Öka blomrikedomen med hjälp av ettåriga växter ingår i Naturvårdsverkets faktabladserie *Öka blomrikedomen i landskapet för att gynna vilda pollinatörer*. Mer information och fler faktablad hittar du på www.naturvardsverket.se/pollinering.